

TOM HANKS

Ako sa vyrába
ďalší majstrovský
veľkofilm

román

Ljndeni

Ako sa vyrába ďalší majstrovský veľkofilm

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Tom Hanks

Ako sa vyrába ďalší majstrovský veľkofilm – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

**AKO SA VYRÁBA ĎALŠÍ
MAJSTROVSKÝ VEĽKOFILM**

TOM HANKS

Komiksové ilustrácie R. Sikoryak

**AKO SA VYRÁBA ĎALŠÍ
MAJSTROVSKÝ VEĽKOFILM**

Z angličtiny preložila Diana Ghaniová

Ljndeni

Tom Hanks: *The Making Of Another Major Motion Picture Masterpiece*

Copyright © 2023 by Clavius Base, Inc.

Cover images © Shutterstock

Translation © Diana Ghaniová, 2024

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2024

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-3911-5

ISBN e-knihy 978-80-566-3936-8 (1. zverejnenie, 2024) (ePDF)

*Venujem všetkým účinkujúcim hercom
a všetkým členom štábu*

... dovoľte, nech porozprávam...
o smilstvách, o krvavých násilnostiach,
o úmyselných aj náhodných vraždách,
.....
o tých, čo jamu vykopali iným...

Horácio,
k zhromaždeným

Hneď ju chceme počuť –
a nech je pri tom celá vaša šľachta.

Fortinbras,
hneď potom

HAMLET, 5. DEJSTVO, 2. SCÉNA, S. 159

OBSAH

1	<i>Pozadie príbehu</i>	13
2	<i>Zdrojový materiál</i>	24
3	<i>Vývojové peklo</i>	113
4	<i>Predprodukcia</i>	178
	5 <i>Kasting</i>	213
	6 <i>Nakrúcanie</i>	283
7	<i>Postprodukcia</i>	445

1 POZADIE PRÍBEHU

Pred vyše piatimi rokmi mi v hlasovej schránke pristála správa od istej Al Mac-Teerovej, ktorej meno som zachytil ako Almick Tearová. Táto rázna žena volala z čísla s predvoľbou 310 a požiadala ma, aby som sa jej ozval v súvislosti s mojím útlým zväzkom memoárov s názvom *Schody nadol do neba* o tom, ako som v 80. rokoch pracoval za barom v malom podzemnom klube so živou hudbou. V tom čase som bol aj novinár na voľnej nohe v Pittsburghu a okolí. A písal som filmové recenzie. Momentálne učím tvorivé písanie, literatúru a filmové štúdiá na Mount Chisholm College of the Arts v horách Montany. Bozeman je nádherné mesto, ale delí ma od neho veľká diaľka. A z Los Angeles v Kalifornii mi nechodia takmer žiadne odkazy.

„Môj šéf čítal vaše memoáre,“ začala pani Mac-Teerová. „Vraj píšete rovnako, ako on myslí.“

„Váš šéf je skvelý,“ zhodnotil som a potom som sa opýtal: „Kto je váš šéf?“ Keď mi prezradila, že pracuje pre Billa Johnsona a zastihol som ju na mobile, lebo práve šoféruje zo svojho domu v Santa Monice do kancelárie v budove Capitol Records v Hollywoode

na stretnutie s ním, vyhrkol som: „Pracujete pre Bi-Bi-Bi-Billa JOHNSONA? Pre toho filmového režiséra? Dokážte to.“

O pár dní neskôr som telefonoval so samotným Bi-Bi-Bi-Billom Johnsonom a rozprávali sme sa o jeho práci, ktorá je jedným z mojich vyučovacích predmetov. Keď som mu povedal, že som videl všetky jeho filmy, obvinil ma, že si vymýšľam. Vychrlil som naňho najdôležitejšie okamihy jeho filmografie a on ma zahriakol, aby som už bol ticho, že to stačí. V tom čase sa pohrával so scenárom o hudbe v zásadných 60. a 70. rokoch, keď sme sa dostali od kapiel s členmi v rovnakých odevoch a trojminútových piesní pre AM rádiá k songom na celú stranu platne a kapele The Jimi Hendrix Experience. Príbehy z mojej knihy boli veľmi osobné. Hoci sa udiali dvadsať rokov po období, s ktorým sa pohrával on – v našom klube vystupovali neznáme jazzové kombá a cover kapely Depeche Mode –, to, čo sa deje na miestach, kde hrá živá hudba, je nadčasové, univerzálne. Bitky, drogy, vážne lásky, zábavný sex, zábavné lásky, vážny sex, smiech aj krik, kto sa dostane dovnútra a kto zostane trčať pred vchodom... Celá tá búrlivá scéna plná vyslovených aj nevyslovených pravidiel... Práve toto ľudské správanie chcel zachytiť. Ponúkol mi peniaze za môj príbeh – za nevýhradné práva na knihu, čo znamenalo, že by som ešte mohol predať výhradné práva, keby o ne raz niekto prejavil záujem. Bez šance. Predajom práv som však zarobil viac peňazí ako predajom jednotlivých výtlačkov.

Bill odišiel nakrúcať *Vreckové rakety*, ale udržoval so mnou kontakt prostredníctvom telefonátov a viacerých strojom písaných listov, v ktorých sa dotýkal všetkého možného – svojich aktuálnych tém. Nevyhnutnosť vojny. Je džez ako matematika? Príchute mrazených jogurtov s polevami? Odpisoval som mu plniacim perom – písací stroj? To fakt? –, lebo vo svojráznosti sa dokážem vyrovnáť komukolvek.

Dostal som od neho jednostránkový list, v ktorom stálo len toto:

Aké filmy neznášaš natoľko, že si schopný odísť
z kina?
Prečo?

Bill

Hneď som mu odpísal.

*Nemôžem povedať, že nejaký film neznášam. Natočiť film
je také ťažké, že si to žiadny nezaslúži, aj keď je otrasný.
Ak nejaký film nie je úžasný, skrátka ho prečkáam na svojom
mieste. Čoskoro sa skončí. Odísť z filmu je hriech.*

Predpokladám, že americká pošta potrebovala na doručenie mojej odpovede dva dni a ďalší deň trvalo, kým sa list dostal až k Billovi, lebo o tri dni neskôr mi zavolala Al Mac-Teerová. Jej šéf chcel, aby som za ním „okamžite prišiel“ a sledoval, ako nakrúca film. Blížil sa koniec semestra, ešte nikdy som nebol v Atlante a filmový režisér ma pozýval na pľac. Učím filmové štúdiá, ale nikdy som nebol svedkom toho, ako sa nakrúca film. Letel som cez Salt Lake City.

„Vyjadril si niečo, čo som si vždy myslel,“ vyhlásil Bill, keď som dorazil na pľac *Vreckových rakiet* niekde na nekonečnom predmestí Atlanty. „Jasné, niektoré filmy nefungujú. Niektoré nenaplnia svoj zámer. Ale každý, kto povie, že neznáša nejaký film, zaobchádza s dobrovoľne zdieľanou ľudskou skúsenosťou ako s nepríjemným nočným letom z losangeleského letiska. Odlet sa oneskorí o niekoľko hodín, silné turbulencie vystrašia aj personál, chlapík cez uličku vracia, nemôže sa podávať žiadne jedlo, chľast sa minie, sedíš pri dvojčatách s kolikou a pristaneš tak neskoro, že zmeškáš stretnutie v meste. Môžeš si povedať, že také niečo neznášaš. Ale pri filme by si bol celkom mimo. Povedal by si, že sa ti nepáčila oslava siedmich narodenín priateľkinej netere alebo bejzbalový zápas, ktorý sa donekonečna naťahoval, ale skončil sa 1:0? Neznášaš

torty alebo extra bejzbal za rovnaké prachy? Nenávisť by mala byť vyhradená pre fašizmus a vychladnutú brokolicu na pare. To najhoršie, čo môže niekto – najmä my, čo chodíme po Fountain* – povedať o cudzom filme, je: *No, nebolo to nič pre mňa, ale vlastne to bolo celkom fajn*. Odsúd film vlažnou pochvalou, ale nikdy, nikdy nevrav, že ho neznášaš. Každý, kto v mojej prítomnosti použije to slovo na n, skončil. Navždy. Jasné, napísal som aj zrežiroval *Albatrosa*. Možno som precitlivejší.“

Na pláci *Vreckových rakiet* som sa zdržal desať dní a v lete som sa šiel pozrieť do Hollywoodu na časť zdĺhavej postprodukcie. Nakrúcanie filmov je zložitá, bláznivá, občas nesmierne technická, inokedy prchavá a ľahučká, v stredu sa ťahá ako melasa, ale v piatok fičíte ako s nožom na krku. Predstavte si prúdové lietadlo, ktorému Kongres pozastavil financovanie, navrhli ho básnici, vyrobili hudobníci, dohliadali naň čerstvo vyštudovaní manažéri a pilotovať ho budú frajerkovia s poruchou pozornosti. Aká je šanca, že také lietadlo vzlietne? Takto vyzerá nakrúcanie filmu, teda aspoň to, čo som videl v tajnom laboratóriu.

Pri natáčaní filmu *Pivnica plná zvuku*** – na ktorý sa neskôr premenila časť mojej knihy – som na pláci väčšinou nebol. Škoda pre mňa. Bill mi vyplatil ďalšie prachy, keď sa film začal nakrúcať, a potom znova, keď vyšiel – ten človek je fakt štedrý. Bol som na prvom verejnom premietaní na filmovom festivale v Telluride, kde ho označoval ako „náš film“. V januári som si požičal smoking a sedel pri zadnom stole na vtedajších Zlatých glóbusoch (v hoteli Beverly Hilton Merva Griffina, čo je v podstate definícia hollywoodskej párty). Keď sa ma kolegovia pýtali na víkend v krajine

* „Fountain“ je odkaz na hollywoodsku ulicu Fountain Avenue. Bette Davisovej sa raz opýtali, čo by poradila hercom, ktorí sa chcú presadiť v Hollywoode. „Choďte po Fountain,“ odporučila im – na rozdiel od Sunset Boulevard, Santa Monica Boulevard alebo Franklin Avenue.

** Bláznivý a prekvapivý hit z predkovidových čias. Slušné celosvetové číslo – aj bez čínskych divákov. Nominácie a uznanie Akadémie filmových umení a vied boli balzomom na moje ego. Ani jeden Oscar, ale aj tak...

zázrakov, odpovedal som, že do hotela som sa vrátil až o piate ráno hrozne opitý. Vysadili ma tam Al Mac-Teerová a Willa Saxová alias Cassandra Rampartová osobne, ktorá ma tam odviezla vo svojom Cadillacu Escalade so šoférom. Neexistoval iný spôsob, ako by som im mohol zhrnúť svoj zážitok tak, aby ho pochopili. Willa *Sexová*? Fakt?! Dokázal som im to vďaka fotke, ktorú zverejnila na Facebooku – som na nej aj s Al Mac-Teerovou a na niečom sa zabávame s jednou z najkrajších žien na svete a jej nálado-
vým osobným strážcom.

COVID-19 rozdelil našu krajinu na tých s rúškom a bez rúška a moje prednášky vystriedali online hodiny. Potom prišla dialektika očkovať/neočkovať. Keď mi Al Mac-Teerová zavolala s návrhom, aby som šiel s ňou, Billom a jeho veselou družinou na nakrúcanie jeho nového filmu, napadlo mi, že to hádam nie je ani legálne, ani možné. Šéf však tvrdil, že zrejme „dostane zelenú“ a bude sa nakrúcať podľa „pravidiel asociácie“, a ja som mal sledovať všetko od financovania až po finálny dabing.

„Dostaneš identifikačnú kartičku,“ vysvetlila mi Al. „Budeš členom štábu a dvakrát týždenne ťa budú testovať. Nedostaneš od nás peniaze, ale môžeš sa zadarmo najesť a bezplatná hotelová izba tiež poteší. Bol by si totálny hlupák, keby si odmietol,“ dala výstižne.

Opýtal som sa samotného Billa Johnsona, prečo dovoľí votrelcovi, ako som ja, sledovať niečo, čo sa často považuje za prísne tajný projekt s identifikačnými kartičkami, blikajúcimi červenými svetlami a nápismi s upozoreniami, že **VSTUPUJETE NA UZAVRETÉ MIESTO NAKRÚCANIA. ŽIADNE NÁVŠTEVY BEZ SÚHLASU VEDÚCEHO VÝROBY.**

Bill sa zasmial. „Slúžia len na odstrašenie civilistov.“

Raz večer na pľaci po ďalšom dlhom, náročnom, ale priemerom natáčacom dni mi s mrazeným jogurtom v ruke povedal: „Novinári – teda tí leniví – sa vždy snažia vysvetliť, ako sa vyrábajú filmy, akoby existoval tajný vzorec, ktorý sme si dali patentovať, alebo postupy v letovom pláne cesty na Mesiac a späť. Ako

ste vymysleli to dievča v hnedých bodkovaných šatách, čo vie tak hlasno písať? Kedy sa vám prvý raz zjavil pred očami ten posledný nezmazateľný obraz čiernych vtákov na televíznej anténe a kde ste našli vycvičené čierne vtáky? Pýtajú sa, prečo tento film uspel, keď iný film prepadol. Prečo ste namiesto *Moochie povie všetko* natočili *Šialené disko*. Vtedy pozriem na hodinky a prehodím: „Dofrasa! Meškám na reklamné stretnutie! A vykašlem sa na rozhovor. Tí ľudia hľadajú na polárnu žiaru ako na niečo, čo niekto zostrojil. Keby videli, ako my, filmové sirotky, pracujeme, neskutočne by ich to nudilo a hrozne sklamalo. Nemajú na to povahu.“

*Povahu? Čo tam po nej!** Ja som sa nikdy nenudil. A či som bol sklamaný? Keď som mohol sledovať, ako sa nakrúca film? To určite!

Na pľaci, v produkcii a v procese postprodukcie sa dá vždy s niekým dobre pokecať, lebo väčšinu nakrúcania len čakáte. Po otázke „Ako ste začínali v tejto brandži?“ zakaždým nasledujú celé hodiny neveriteľných osobných príbehov, pričom každá sága by si zaslúžila vyjsť v samostatnej knihe.

Keď som to povedal Al, dostali sme sa k téme napísania knihy, ktorá by vysvetľovala vznik filmov z môjho uhla pohľadu. Mal som sa stať svedkom toľkej kreativity, trenia, povrchového napätia a ozajstnej zábavy, tak čo keby som o tom všetkom napísal a vydal knihu? Rozzúrnil by tento nápad jej šéfa? Vyhodil by ma z pľacu?

„Ech, kovboj,“ vzdychla si. „Čo myslíš, prečo si tu?“

Dúfam, že som sa pri písaní dostatočne odosobnil; písať o nakrúcaní filmu, ako je *Zlomocná: Ohnivý sústrub*, z pohľadu prvej osoby by bolo samoúčelné, akoby som sa pri písaní o bitke o Okinavu sústredil na reportéra („Bál som sa, že sa mi do písacieho stroja dostane piesok zafarbený krvou mŕtvych mariňakov...“). Za veľa vďačím všetkým, čo sa so mnou porozprávali počas tých dlhých mesiacov, zatiaľ čo som ich sledoval pri práci. Podelili sa nielen o to, čo robia, ale aj o to, kto sú. Ak sa v texte objavujú ich

* *Othello*, 1. dejstvo, 3. scéna, Jago Roderigovi.

mená – sú aj takí, ktorých mená nespomínam* –, znamená to, že si prečítali, čo som napísal, a buď tieto stránky schválili, alebo odsúhlasili zmeny, ktoré som urobil na ich žiadosť. S mnohými z nich som sa viackrát stretol, aby som si overil, čo som videl a čo mi porozprávali o svojej ceste po Fountain Avenue.

Filmy pretrvávajú navždy. Rovnako ako postavy v knihách. Ich spojenie v tejto knihe je možno bláznovstvo, zbytočná snaha pri ťažbe mačacieho zlata. Dúfam, že výsledok nebudete neznášať. Pomyslite si, že je celkom fajn.

Joe Shaw
MCCA
Mount Chisholm, Montana

* Dve skupiny zo štábu ma požiadali, aby som ich v tejto knihe *ani raz* nespomenul: dableri – títo ľudia dúfajú, že sa stanú ozajstnými hercami a nezostanú zaškatulkovaní ako dableri. A osobní asistenti, ktorí sa starajú o tých najkľúčovejších ľudí. Ich anonymita je posvätná, lebo keby sa ich mená a náplň práce dostali na verejnosť, mali by zo života peklo. Dovolím si však poznamenať, že som videl, ako tvrdo a dlho všetci pracujú a aké kopy nezmyslov dokážu šikovne vyriešiť. Mám ich rád.

Nasledující text je založený na skutečném příběhu.
Postavy a události byly na dramatické účely pozmeněny.

ĎALŠIA FILMOVÁ FRANŠÍZA

„Prečo by na franšíze malo byť niečo zlé?“ opýtal sa Fred Schiller – alias Strojca – z Agentúry Freda Schillera. Opäť priletel do Albuquerque na večeru s významným klientom Billom Johnsonom. Ako zvyčajne zašli do Los Poblanos – jednej z lepších reštaurácií v Albuquerque.

Písal sa júl 2017 a Bill sa chystal nakrúcať film *Pivnica plná zvuku*, ku ktorému napísal aj scenár. Ako mali vo zvyku, klient a agent sa stretli, aby sa porozprávali, čo bude nasledovať po dokončení tohto filmu. Bol to hlboký pohľad do budúcnosti, ktorý udržiaval ich kariéry v pohybe. Nehovorilo sa o pripravovanom filme, ale o budúcich možnostiach.

„Franšízny zabíjajú.“ Bill hovoril zo skúsenosti. Tlak, aby sa *Horizont raja* kvalitou a úspechom vyrovnal *Hranici raja* a potom aj *Temnote raja* – pričom všetko „napísal aj zrežiroval“ –, bol ako snaha udržať si politický post. Kým prišiel posledný deň natáčania *Horizontu*, Bill stihol schudnúť vyše desať kíľ, prestal sa holiť, aby ráno ušetril čas, každý večer do seba hodil tri ZzzQuily, aby zaspal, a posledné dva týždne nakrúcania prežil na výparoch z trojitého espressa. Bill Johnson, ktorý kedysi na svojom stroji Smith-Corona Sterling z roku 1939 naťukal túto jedinou vetu – TVORBA FILMOV JE VÄČŠIA ZÁBAVA NEŽ SAMOTNÁ ZÁBAVA –, nemal z dokončenia poslednej kapitoly *Raja*, ktoré mu vzalo takmer dva roky života, vôbec nič.

Počas tridsaťročnej kariéry plnej filmov si Bill upevnil miesto v zozname víťazov – čo mu mnohí závideli –, teda ak nerátame zopár nemastných-neslaných počinov a jednu totálnu katastrofu.* Bill teraz písal vlastné veci, odmietal veľké diela, ktorými by si naplnil vrecká, a so svojimi desiatimi percentami bol spokojný aj Strojca.

* *Albatros* – príznačný názov.

Pivnica plná zvuku sa písala celkom príjemne, príprava bola hotové utrpenie a samotné nakrúcanie mohlo dopadnúť akokoľvek.

No keďže *Vreckové rakety* zvrátili Billov osud po katastrofe, ktorou bol *Albatros*, Strojca videl, že filmár je na vrchole svojich síl, a chcel, aby to tak aj zostalo.

„Franšíza je krutý pán. Nechcem pracovať pre krutého pána,“ namietol Bill. „Ani ja nie som rád krutý pán, teda ak nerátame reklamné stretnutia.“

„Obecenstvo má toľko možností, ako sa zabaviť,“ povedal Fred nad medailónikmi z voľne chovaného teľaťa a topinamburmi. „Potrebujú dôvod, aby dali peniaze za lístok do kina. Bill Johnson je ten dôvod. Superhrdinovská franšíza je tvrdá mena, rovnako ako westerny v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch a akčné filmy v osemdesiatych rokoch. Fanúšikovia z Comic-Conu chodia na všetko.“

„Občas len preto, aby to mohli skritizovať. Len sa spýtaj Lazla Shiviského.“* Bill sa oprel dozadu. „Mám rád antihrdinov s chybami a trápeniami.“

„Marvel by ti zveril ďalšieho Thora.“

„Povedz im, že kladivo mám, ale aj tak odmietam.“

„D. C. by ti dali čokoľvek, čo majú v pláne.“

„Batman, X-Meni, Spider-Boy, Zelený obor, Lady Kick-Ass... Nevidíš, že je toho priveľa?“

„Dynamo príde s nákladiakom peňazí a vysype ti ich na príjazdovú cestu, ak vezmeš jeden z ich superhrdinovských filmov.“

„Superhrdinovia zachraňujúci galaxiu a mačičky na stromoch. Nuda.“ Bill dopil Blue Sky kolu vo vysokom pohári s ľadom bez slamky. „Nie som proti celému žánru, len proti tým trópom. Zlí

* Lazla Shiviského fanúšikovia poriadne skritizovali za štvrtý film v sérii *Kvadrant: Hľadač*. Podľa Billa bol ten film dôstojný a zaujímavý, ale fanúšikov niečo našťvalo a Shiviského a jeho dielo znosili pod čiernu zem. Lazlo bol v hre o ceny s *Lunou a sladkým* v tom istom roku ako Bill so svojou *Pustatinou*, ale obaja prehrali v prospech Lisy Pauline Tateovej, ktorá zvíťazila so svojou úžasnou *Obchádzkou*.

lordi z iných galaxií, ktorí vedia po anglicky. Superchlapci a dievčatá, čo sa chcú pobozkať, ale nikdy to neurobia. Celé mestá sú zničené, no nevidíme žiadne mŕtvolky.“ Bill zakýval na čašníka a ukázal na svoj pohár. „A Pat ma otravuje, aby som natočil film o chlapcovi, čo sa zoznámi s osudovým dievčaťom.“ * Film pre ňu.“

„Čo je na tom nápade zlé?“

„Príbeh o chlapcovi a osudovom dievčati závisí od dvoch vecí. Od dievčaťa, od chlapca a od toho, prečo sa navzájom potrebujú. Od troch vecí.“

„Svet čaká na ďalší film od Billa Johnsona,“ vyhlásil Strojca.

„Bude sa volať *Pivnica plná zvuku* a v kinách by sa mal objaviť zhruba o dvanásť mesiacov.“

„Budúcnosť nie je na budúci rok. Je o tri roky.“

„Pouvažujem o tom.“ To bol vždy Billov postup. Náhodou natriafil na nejaký zdrojový materiál, ktorý mu vnukol nápad, a ten potom premenil na ďalší majstrovský veľkofilm.

* Doktorka Patrice Johnsonová, Billova láska.

2 ZDROJOVÝ MATERIÁL

1947

BOB FALLS

Siedmeho júla ráno začalo slnko, žeravý kotúč na jasnom bezoblačnom nebi, páliť na Lone Butte v Kalifornii s oficiálnym počtom obyvateľov 5 417. Bolo to vidiecke mestečko v North Valley neďaleko hlavného mesta Sacramento, necelý deň cesty od Oaklandu a ešte trochu ďalej od Babylonu, teda od San Francisca. V letných horúčavách, keď sa teploty ustavične šplhali k storočným rekordom, sa toto miesto svojím tempom a temperamentom ponášalo skôr na mestečká v Kansase, Nebraske, Ohiu, Iowe alebo Indiane. Len málo jeho obyvateľov sa rozhodlo zostať v Lone Butte; mnohí z nich odišli a už sa nikdy nevrátili. Áno, bolo to okresné mesto, ale len náhodou, vďaka svojej polohe na rieke Big Iron Bend, ktorá bola počas zlatej horúčky hlavnou obchodnou cestou. V roku 1947 nebolo v Lone Butte* dokonca ani železničné depo.

* Vlaky zastavovali v neďalekom Wellese, ale len na vedľajšej koľaji. Najbližšie depo bolo vzdialené takmer hodinu cesty autom v meste Chico.

Ako väčšina chlapcov v jeho veku, aj Robby Andersen, ktorý mal jedenásteho septembra osláviť piate narodeniny, privítal každé ráno, najmä tie počas letných horúčav, ako dvadsaťštyri hodín príjemného bezstarostného života. V septembri mal začať chodiť do predškolskej triedy, ale už teraz poznal abecedu a otec mu vysvetlil rozdiel medzi veľkými a malými písmenami. *Život* by teda určite napísal s veľkým Ž.

Vedel, že si má každé ráno hneď po cikaní ustlať posteľ. Vždy sa prezliekol z pyžama do domáceho oblečenia a až potom zišiel nadol. Otec už bol v práci, keď mu mama nachystala raňajky – zvyčajne hrianku, mlieko a ovocie, často slivky zo stromov na dvore. Robby chcel ochutnať kávu, aby zistil, prečo ju dospelí stále pijú, ale dozvedel sa, že je na to príliš malý. Ráno mal nasledovné úlohy: odložiť svoj použitý riad na pult, zistiť, či netreba vysypať odpadkový kôš, poriadne pozametať dlážku na presklenej verande a zadné schody, ktoré viedli na štrkovú príjazdovú cestu a k štyrom slivkám za ňou. Keď si splnil všetky povinnosti, vytiahol si pastelky, ceruzky, maľovanky a papiere, ľahol si na pletený koberec v obývačke a kreslil, čo mu napadlo.

Každý, kto si prezrel Robbyho kresby – *výtvarné práce*, dokonca už v tomto veku –, postrehol jeho prirodzený talent, inštinkt pre rozmery, priestor a pohyb. V jeho kresbách sa skrývala aj bezstarostnosť, bola v nich radosť. Chlapec kreslil pre zábavu.

O desiatej väčšinou odložil kresby a pomôcky do zásuvky v obývačkovej skrini a vyšiel z domu cez presklenú verandu, pričom dal pozor, aby sa za ním nezabuchli dvere. Za slivkami bol nízky živý plot s malou medzerou, ktorou Robby prechádzal na dvor rodiny Burnsovcov, kde tiež rástli štyri slivky; hranica pozemku rozdeľovala niekdajší sad. Ich dcéra Jill Burnsová mala už šesť rokov a bola najlepšou kamarátkou Robbyho Andersena. Hrali sa spolu takmer každý deň, pričom ani jedného z nich netrápila Jillina mierne vybočená noha. V čase obeda šla Jill s Robbom domov na obed – bol to zvyk, s ktorým súhlasili obe rodiny. Potom sa zabávali až do tretej, keď sa zapínalo rádio, v ktorom

dávali relácie určené pre deti. O štvrtej sa Jill vrátila cez medzeru v živom plote domov.

Robbyho matka, Lulu Andersenová, vymyslela tento plán s pani Burnsovou, a táto dohoda jej vyhovovala, lebo si mohla užiť pomalý záver dlhého pracovného dňa. Jej rána boli pokojné, na rozdiel od rán mnohých jej kamarátok, (ešte stále) mladých žien s deťmi, pracujúcimi manželmi a nekonečným množstvom povinností vrátane starostlivosti o domácnosť a výchovy detí. Práca, práca, práca a *práca*. Niektoré z nich vychovávali malé príšery a netvorov, takže Lulu ďakovala Bohu za tento plán, za Robbyho, ktorý si plnil svoje povinnosti a rád kreslil, a tiež za maličkú Noru, ktorá ako bábätko trpela kolikami, ale o dva dni už oslávi rok. Zdalo sa, že Nora si postupne nachádza vlastné miesto v ženskej verzii života svojho spokojného a prívetivého staršieho brata. Kto v Lone Butte mal dve deti, s ktorými neboli takmer žiadne starosti?

Lucille Mavis Fallsovú prezývali Lulu hneď od začiatku, len čo otec prvý raz pozrel na svoju dcéru cez okno na novorodeneckom oddelení a vyhrkol: „*Moja malá Lulu!*“ O vyše dvadsať rokov, 18. januára 1942, len niekoľko týždňov po tom, ako Japonci zhodili bomby na Pearl Harbor a druhá svetová vojna do seba nemilosrdne vtiahla aj Spojené štáty, sa z Lulu Fallsovej stala Lulu *Andersenová*. Všetky domy v Kalifornii boli v noci zatemnené, aby sa uchránili pred leteckými útokmi. Platilo to aj pre domy v Lone Butte, aby nepriateľské bomby nedopadli na vidiecke mestečká v North Valley v Kalifornii.

Lulin manžel Ernie Andersen bol jedným z poltucta jej frajerov zo strednej školy napriek tomu, že chodil do katolíckej Školy svätého Filipa Neriho (zatiaľ čo ona chodila na Union High a bola presbyteriánka). Pracoval na čerpacej stanici Flying A na rohu Main a Grant Street a Lulu sa ochotne ponúkla, že tam bude dobrovoľne chodiť s rodinným chevroletom, aby ho Ernie natankoval a skon-

troval olej. Slovo dalo slovo, a ako vravievala samotná Lulu: „A bolo.“ Ernie bol najzábavnejší zo všetkých chlapcov v jej veku v Lone Butte, hoci občas bol rovnako vážny ako ostatní mladí muži v tom čase. A tie jeho oči...

Keď nacistické Nemecko vpadlo do Poľska a prišla vojna, vážne rozprával o tom, že pôjde do Kanady, aby sa naučil pilotovať lietadlá pre kanadské krídlo Kráľovského letectva, ale otec ho od toho odhovril, lebo „na to je predsa dosť mladých Kanadanov“. Ernie vedel, že keď bude treba, Spojené štáty vstúpia do vojny a „splnia si svoj diel povinností“. Nevedel sa dočkať, kým vstúpi do dejín, ktoré burácali na plátne v čiernobielych správach premietaných v Štátnom kine, a tak sa v júni 1941 prihlásil do vojenského letectva Spojených štátov, aby sa naučil pilotovať americké lietadlá. Osud, Boh alebo svätý Filip Neri však zariadili, že bol farboslepý, takže ho z leteckej školy vyradili. Ernie sa však vyznal vo všetkom mechanickom, a tak pomáhal udržiavať vojenské lietadlá v pohotovosti, pripravené do boja. Poslali ho na letisko v Texase – miesto, ktoré vo svojich mnohých listoch Lulu nazýval táborom zúfalstva.

Pearl Harbor sa ocitol pod paľbou 7. decembra 1941. V noci 10. januára 1942 o 23.17 zastal na vedľajšej koľaji pri Wellese vlaku spoločnosti California Limited, ktorý nabral cestujúcich smerujúcich do Los Angeles. Lulu bola jednou z nich a viezla sa v ňom celú noc a väčšinu nasledujúceho dňa, keďže vlak stál na mnohých zastávkach. Na stanici Union Station v Los Angeles jej takmer utiekol vlak Texas Special. Po druhej bezsennej noci bola celá stuhnutá a mala pocit, že prešla milión kilometrov. Prestúpila na vlak Katy Special a prešla ďalšieho pol milióna kilometrov. Napokon ju studený autobus s prievanom vysadil pri hlavnej bráne tábora zúfalstva, kde na ňu čakal Ernie s kyticou niečoho, čo považoval za vlčí bôb. Nebol to on, ale Lulu na tom nezáležalo.

Jedenásť nocí v hotelovej izbe za dolár na deň si mohli Lulu a Ernie, keď mal voľno, užívať v posteli ten najlepší sex v živote, keďže sa už netlačili na zadnom sedadle auta, na deke v Gum Tree

Grove ani v parku pri rieke Little Iron Bend. Túžili po sebe s vášnivou nedočkavosťou, ktorá sa vylieva zo srdc mladých, keď ich oddeľuje čas, vzdialenosť a globálne otrasy, takže už nie sú mladí. Ernie mal počas dňa svoje povinnosti, ale v noci s Lulu popíjali studené pivo a tancovali na piesne hlasnej kapely v pravej texaskej putike. Vychutnávali si lacné mexické jedlá a pivo. Počas štvrtej vášnivej noci ležali nahí na plachte vlhkej od potu v tmavej hoteľovej izbe, do návratu na základňu zostávala už len hodina a prišla reč na manželstvo. Dohodli sa, že sa vezmú. „A bolo.“ Svadba sa konala v kaplnke na základni s vojenským kaplánom a svedkami, ktorých Ernie poznal, ale Lulu nie. Vonku sa strhla texaská búrka s krupobitím: z neba padali krúpy veľkosti broskyňových kôstok.

Ernie začal fajčiť Lucky Strikes a Lulu sa k nemu pridala, aby mala čo robiť cestou späť z tábora zúfalstva do Lone Butte ako *vydatá žena* s manželom v službe. Keď Ernieho poslali na leteckú základňu B-17 na Long Islande v štáte New York, vymysleli plán, že Lulu za ním príde na východné pobrežie. V tom čase však bolo cestovanie vlakom pre civilistov obmedzené, najmä pre tehotné ženy, ktoré niekoľko týždňov trpeli rannými nevoľnosťami. Ernieho a ďalších letcov presunuli do Anglicka v nových lietadlách B-17 bez zbraní a bez sedadiel ponad Grónsko a neskôr Írsko. Ako pasažieri skrátka ležali v prázdnom trupe studeného bombardéra s nevyrovnaným tlakom. Erniemu nikdy nebolo tak zima ako počas toho niekoľkodňového letu, hoci mal na sebe flísom podšitý odev a vlnené deky. Nikdy netvrdil, že bol v Grónsku, hoci jeho lietadlo tam na dva dni uzemnila búrka, vietor a vrstva ťažkých mrakov.

Po vojne mal jeho syn Robby dva roky a podľa ministerstva obrany bol hoden dvanástich demobilizačných bodov, takže Ernieho prepustili skôr ako jeho bezdetných kolegov. Potreboval celý týždeň na to, aby sa dostal krížom cez povojnovú Ameriku naspäť do Lone Butte a zažil najlepší sex svojho civilného života.

Štvrtý júl 1947 prišiel a odišiel – Ernie bol v sprievode na alegorickom voze letectva s modelom dvojmotorového bombardéra z papierovej kaše. Stará uniforma ho ešte neťahala v páse, na hrudi ani na stehnách ako mnohých iných veteránov v sprievode. Lulu a deti mu zamávali zo svojho miesta na chodníku pred Clarkovou drogériou – lekárnou spojenou s rýchlym občerstvením s výkladom vyzdobeným rovnakými vlajkami so štyridsiatimi ôsmimi hviezdčkami, aké viseli po celej Amerike. Oslavy 171. výročia nezávislosti trvali celý deň v tridsaťosemstupňovej horúčave. Sprievod, grilovačka Junior Chamber of Commerce, festival koláčov a koncert a potom hodiny čakania, kým sa zotmie a bude ohňostroj... To všetko spôsobilo, že triezvi dospelí boli unavení, dospelí požívajúci alkohol opití, deti preťažené a Lulu skrátka *uťahaná*. Akoby to nestačilo, bábätko vyvrátilo makaróny a cviklové pyré a Robby spadol do plytkej vody v rieke Little Iron Bend, rovnako ako pred rokom. O tri dni bola Lulu Fallsová Andersenová ešte stále vyčerpaná.

V to ráno Ernie vybehol z domu do práce. Robby si kreslil, Nora vo vysokej stoličke lámala slané kreky na kúsky a jedla ich. Riad z raňajok bol umytý a sušil sa na vzduchu v drevenom stojane pri dreze. Dvere a okná so siečkami boli otvorené a veľké stromy – deväťdesiatročné platany – vrhali tieň na trávnik pred domom. Dom podľa fyzikálnych zákonov nasával studený, voňavý, príjemný vzduch.*

Lulu vzala modro-biely porcelánový hrnček a tanierik so vzorom Blue Willow a naliala si tú najchutnejšiu druhú šálku kávy Maxwell House z kávovaru na varnej doske. „Poď k mamičke,“ prihovorila sa káve a pridala tri šplechy kondenzovaného mlieka. Vďaka kravičke Elsie mohla Lulu popíjať kávu s mliekom a s lyžičkou cukru jej bolo sveta žiť. Ernie mal rád silnú čiernu kávu – žil na nej počas vojny a pripisoval jej zásluhy na porážke mocností

* Klimatizácia bola pre Andersenovcov – a vlastne pre celý svet – ešte roky vzdialená. Ernie nakoniec nainštaloval strešný chladič, ktorý vyfukoval stĺp studeného vzduchu priamo do vstupnej haly, ale stalo sa tak až v roku 1954.

Osi. Po hodine by tá zmes roztopila aj porcelánový pohár a rozozerala lyžičku.

„Robby,“ zavolala Lulu. „Prines noviny, dobre?“ Robby bol vždy natoľko pohrúžený do svojich kresieb, že ho bolo treba osloviť dvakrát. „Robby? Noviny, prosím.“

„Jasné!“ zakričal. „Skoro som zabudol!“

„Má hlas ako kostolný organ,“ povedala si Lulu sama pre seba a odpila si z druhej kávy. *Achhhhhhh*.

Lulu počula, ako sa vchodové dvere otvorili a zatvorili. V kuchyni sa zjavil Robby a otvoril noviny. „Môžem si zasa vziať komiksy, mama?“ Za posledný rok sa z *mamičky* stala *mama*, čo bol prechod z detstva do chlapčenského veku, ktorý v Lulinom srdci spôsobil drobnú trhlinku.

„Pravdaže.“ Komiksy boli zvnútra na zadnej strane tretej časti novín a Robby sa s nimi vrátil naspäť k pastelkám a papierom v obývačke, kde odkreslil a vyfarbil Blondieho, Barneyho Googla a Dicka Tracyho, pričom nevnímal slová v dialógových bublinách, ktoré ešte nevedel prečítať.

Lone Butte Herald bol ranný denník, ktorý vychádzal a tlačil sa priamo v meste, v bývalej budove banky Merchants Bank. Lulu mala radšej noviny *Valley Daily Press* s celoštátnymi rubrikami, ale tie prichádzali až popoludní z Reddingu na severe a podvečer nemala čas sedieť pri novinách. Dieťa sa už zobudilo z poludňajšieho spánku, bolo treba upratať dom a pustiť sa do varenia večere.*

Lulu mala v ten deň ranný *Herald* len pre seba a listovala v jeho stránkach dozadu až dopredu – od tretej časti bez komiksov (rady,

* Ernie však po práci čítal *Daily Press* od titulnej strany po poslednú. Keď sa vrátil domov, vyzul si pracovné topánky s oceľovými špicami a s rozviazanými šnúrkami ich položil vedľa kresla. Len v ponožkách si vychutnával dve plechovky piva Hamm's a rozmýšľal o stave slobodného sveta. Noviny dočítal, keď Robby poukladal vidličky, nože, servítky a lyžice, presne vo chvíli, keď Lulu položila jedlo na stôl. Televízor sa v dome objavil až o ďalších deväť rokov, keď bolo tretie dieťa Andersenovcov, šesťročná Stella, natoľko zhovorčivá a panovačná, že chcela prepínať kanály.

program vysielania rádií, krížovky) cez druhú časť (miestne správy a nekrológy) až po prvú časť s úvodníkmi a listami redakcii na šiestej strane. So spoluredaktorom *Heraldu* Tommym Wertherom, ktorý bojoval vo vojne spoza stola v armádnej lodenici vo Vallejo, chodila do školy (keď bol druhák, prezývali ho Neschopák Tommy). Jeho ranný úvodník vyjadroval ľútosť nad správaním záhaľčivých veteránov, ktorí aj napriek príležitostiam zakotveným v zákone o právach vojnových veteránov nechodili do školy ani do práce a neprevzali na seba zodpovednosť vzorných občanov, a namiesto toho sa rozhodli pre život plný výtržností a bezprávia. Lulu stĺpček prestal zaujímať po necelých troch odsekoch.

Strany 5, 4, 3 a 2 boli plné reklám s výraznou grafikou a upozorňovali na: Letné výpredaje! Horúce ponuky! VŠETKY MATERIÁLY MUSIA PREČ! Pri nich boli menej dôležité správy a pokračovania článkov zo strany 1. Keď sa konečne dostala zo strany 2 v časti A na hlavné titulky, pred očami sa jej objavila zrnitá štvorcová fotografia jej brata Boba Fallsa, zaberajúca dva stĺpce.

V popise neuviedli jeho meno, ale Lulu mladšieho brata ihneď spoznala: jeho široký nos, úsmev s krivým zubom, vlasy v tvare otáznika na zátylku – tie mala Lulu na očiach väčšinu svojho života a celý jeho. Fotografia vznikla v noci a ostrý blesk fotoaparátu zachytil Boba Fallsa v ľahkovážne vzdorovitom postoji na veľkom sedadle zaparkovanej motorky, vo vyhrnutých džínsoch a bielom tričku, s nohami v topánkach vyloženými na riadidlách. V oboch rukách držal pivovalé fľaše. Ďalšie fľaše a plechovky – prázdne mŕtve vojsko – sa váľali okolo neho na obrubníku a v priekope.

ZLOČINNÝ GANG OVLÁDOL MESTO, znel titulok. A pod fotkou: *Opitý násilník. Víkend plný zločinov. Foto: AP.*

Bob pribral. Zdal sa jej starší, ako by mal vyzeráť po piatich rokoch, keď ho videla naposledy. Oči mal privreté, ospalé, líca ovisnuté a potreboval by sa oholiť.

Článok mal šesť odstavcov na strane 1 a pokračoval na strane 4 pri reklame na elektro Patterson's Appliances, ktoré ponúkalo nákup na splátky. Predtým Lulu článok preskočila, ale upútala ju reklama. * Teraz si prečítala všetko o dvojdňových „nepokojoch“ spôsobených „zločinnými gangmi“ na motorkách, ktoré sa vovallili do mestečka Hobartha v Kalifornii a spôsobili „chaos“ trvajúci deň aj noc. Hobartha bola vzdialená 449 kilometrov na juh po Route 99 a potom ešte 95 kilometrov do vnútrozemia.

Lulu si ten článok prečítala viackrát, obracajúc stránky novín. Hľadala meno *Bob Falls* v tlači, ale neuvádzalo sa tam žiadne z mien zločincov. Dočítala sa však o pästných súbojoch, rozbitých oknách, divokých pivných večierkoch a reve pretekárskych motorov na hlavnej ulici Hobarthy o štvrtej nadránom. V texte boli vyjadrenia – hrôzostrašné príbehy – policajného náčelníka, holiča, dámy, ktorá vlastnila obchod so šatami, obsluhu čerpacej stanice a mnohých vydesených občanov. Poriadok sa obnovil až po príchode diaľničnej hliadky. Niekoľkých ľudí zatkli, iní členovia gangu pred svitaním z mesta odfrčali.

Utiel aj jediný brat Lucille Fallsovej Andersenovej? Alebo ho držia vo väzení v meste Hobartha? V ďalšom polsekundovom okamihu Lulu videla Boba Fallsa – vo väzenskej cele, za mrežami, na tvrdej holej lavici s plechovým hrnčekom polievky v rukách. (Prečo plechový hrnček? Prečo polievka?)

Lulu podišla k domácejmu telefónu vo vstupnej hale s novinami v rukách. Sadla si k telefónnemu stolíku a vytočila číslo Fire-side 6-344, aby sa mohla pohovárať s Emmy Kaye Silversovou Powellovou. E-K a Lulu sa poznali od školských čias, odkedy sa Silversovci v roku 1928 prisťahovali do susedstva starého domu Fallsovcov na Webster Road. E-K a jej starší bratia, dvojčatá Larry a Wallace, boli pre Lulu aj Boba vernými priateľmi aj napriek tomu, že manželia Fallsovci si nikdy celkom nezvykli, že žijú vedľa Židov.

* Lulu a Ernie sa rozprávali o tom, že by mohli kúpiť novú chladničku značky Norge. Stará Hastingska by sa mohla presunúť na presklenú verandu a slúžiť na zvyšky jedla.

Náboženstvo Silversovcov sa nikdy neprejavovalo viac ako len jedinou špeciálnou večerou vo sviatok Paschy (Lulu a Bob boli pravidelnými hosťami na sederovej večeri) a mávali aj vianočný stromček (bez akýchkoľvek obrázkov Ježiška v jasliach). Lulini rodičia sa však k E-K a jej rodine správali prinajlepšom zdvorilo: sálal z nich chlad, ktorý sa rozptýlil, keď Larryho zabili na ostrove Guadalcanal a Wallaceov B-24 Liberator sa o niekoľko mesiacov neskôr vyparil v hmle niekde nad nacistami okupovaným Holandskom. Vrcholom toho hrozného obdobia bola mŕtvica Lulinho otca Roberta Fallsa staršieho, po ktorej nasledoval smrteľný infarkt. Matkina krehká povaha spôsobila, že sa zložila ako domček z kariet a zvyšok svojho života bola vystrašená a zmätená, lebo očakávala, že jej manžel sa zakrátko zjaví vo vchodových dverách. Zápal pľúc, ktorý dostala koncom roka 1943, ju pripravil o život za dvadsaťšesť dní. No ako to už na tomto svete chodí, stali sa aj dobré a správne veci: Claude Brainard kúpil tlačiareň Falls Printing Works za dobrú cenu, Ernie slúžil vo vojne mimo nebezpečenstva, malý Robby prekonal detské choroby bez pohromy. Lulin mladší brat bol však mariňák niekde v Tichom oceáne a ona zostala sama s dieťaťom v Lone Butte. Ak čierna káva porazila mocnosti Osi, Lucky Strikes a priateľstvo medzi E-K a Lulu zachránili dva životy na domácom fronte.

Len málokto v meste mal v dome viac ako jeden telefón, a ten sa zvyčajne nachádzal pri vchodových dverách. Prístroj musel zazvoniť viackrát, kým sa k nemu niekto dostal. E-K si však dávala záležať, aby drnčiace slúchadlo zdvihla rýchlo. Nechcela zobudiť svojho manžela Georgea, ktorý ťahal nočné v továrni na žiarovky Westinghouse. Mal vo zvyku prísť domov na svitaní, čítať si a spať na rozkladacej pohovke v obývačke, hneď pri telefóne.

„Haló?“ zašepkala E-K.

„Videla si dnešné noviny?“ Aj Lulu šepkala do bakelitového slúchadla, hoci nehrozilo, že by niekoho zobudila.

„Nie, Lu. Odoberáme *Daily Press*. George pred odchodom do fabriky lúšti osemšmerovky.“

„Ech, dofrasa. Takže ste to ešte nevideli.“

„Čo sme nevideli?“

„Titulnú stranu *Heraldu*,“ zašepkala Lulu. „Je na nej fotka Boba.“

„Akého Boba?“

„Môjho brata.“

Pri takej správe sa nedalo ďalej šepkať. „Tvojho brata? Prečo, preboha?“

„Ach, E-K.“ Lulu zlyhal hlas. „Je to strašné...“

„Počkaj, moja,“ povedala Emmy Kaye. „Pôjdem k susedom. Sapersteinovci odoberajú *Herald*. Pozriem sa na to a hneď ti zavolám.“

Lulu zložila a vyhľadala v telefónnom zozname Western Union. Zmenili číslo, keď sa presťahovali do kancelárskych priestorov vo vstupnej hale nového hotela Golden Eagle. Simon Kowall sa ozval po druhom zazvonení so svojím charakteristickým pozdravom: „WES...tern *Union*?“

Simon sa naučil morzeovku ako radista v armáde. Po návrate do Lone Butte vošiel do kancelárie Western Union ešte v uniforme, požiadal o prácu a hneď ho prijali. Na Lulinu žiadosť poslal telegram v znení: AK ROBERT ZOSTANE VO VÄZBE, PROSÍM, KONTAKTUJTE LULU LONE BUTTE na policajné oddelenie v Hobarthe. „Keď budeš nabudúce v meste, Lucille, dones mi tridsať centov,“ povedal.

Lulu si nevšimla, že jej syn vstal z koberca a teraz stál vo dverách medzi vstupnou halou a obývačkou. „Čo to znamená, mami? *Väzba*.“

Telefón zazvonil. *CĚŘŘŔN!* Skôr ako Lulu zdvihla, usmiala sa na svojho dobráčika. „Stavím sa, že Jill už na teba čaká vedľa. Čo keby si sa s ňou šiel zahrať?“

„Ešte nie je ani desať hodín.“

„Už bude.“ *CĚŘŘŔN!* „Chod' sa zabaviť.“ Robby zmizol ako vánok. *CĚŘŘŔ...* E-K už nešepkala. „Bože dobrý, naozaj je to Bob. Noviny mám v rukách. Stal sa z neho *zločinec*?“

„Nemám ani potuchy.“ Lulu si sadla do kresla pri telefónnom stolíku a roztržito vzala do ruky ceruzku. „Poslala som telegram.“

„Komu?“

„Tamojšej polícii.“ Lulu začala písať do dlhých riadkov písmeno X, ktorým napokon zaplní celú stránku poznámkového bloku. Mala to vo zvyku, keď mala starosti. „Možno zaňho bude treba zaplatiť kauciu.“

„Počkaj, Lu. Keď sa George zobudí, pripravím mu raňajky a prídem za tebou. Zapálime si spolu.“ E-K fajčila. Veľa. Cigarety Viceroy.

Lulu mala zrazu chuť nadýchať sa vône Lucky Strikes. Minulú zimu Ernie po dlhej a nepríjemnej streptokokovej angíne prisahal, že už nebude fajčiť, takže prestala aj Lulu. V šijacej súprave však mala schovanú škatuľku. Vytiahne ju, keď príde E-K.

Lulu šla do spálne. Už stihla vyzliecť posteľnú bielizeň. Manžel sa v spánku tak potil, že jeho pyžamo bolo vždy premočené a posteľnú bielizeň bolo treba meniť každé ráno. Načiahla sa do svojej polovice skrine a hore na polici posúvala poskladané zimné svetre a tašky plné drobností, ktoré sa nikdy nevyhodia, až kým nenašla starú škatuľu na klobúky, v ktorej mala odložené listy. Tie od Ernieho – desiatky dlhých, uhladene napísaných stránok plných zložitých podrobností o jeho povinnostiach a túžbe, aby sa „to všetko“ už skončilo, ešte z čias tábora zúfalstva – mala úhľadne zviazané špagátom. Listy od dávných priateľiek – kamarátok, ktoré sa vydali a odsťahovali alebo skrátka odišli – boli v nesúrodých balíčkoch stiahnutých gumičkami strácajúcimi pružnosť. Ako spomienku na mladosť si Lulu odložila aj listy z MGM Studios v Hollywoode, ktoré dostala ako odpoveď na svoje fanúšikovské listy pre Franchota Tona. Odložila si ich, aby nezabudla, aké hlúpe bolo predpokladať, že filmová hviezda otvorí poštu od dievčaťa z Lone Butte a osobne jej odpovie.

Za päť rokov, odkedy Robert Falls vstúpil do služby, napísal sestre iba osemkrát: jeho listy starli opreté o bok škatule na klobúky, oddelené od ostatných spinkou na papier, ktorá zhrdzavela; šesť bolo ešte z armády, dva jej napísal po víťazstve nad Japonskom.*

* Deň víťazstva nad Japonskom, 15. augusta 1945. V Európe prišlo víťazstvo 8. mája 1945.

Sadla si na posteľ a vzala do rúk vojnové správy Boba Fallsa. Prvá z mája 1942 prišla z námornej základne v San Diegu, načmáraná rozmazaným atramentom na kancelárskom papieri námorníctva Spojených štátov.

Lulu,

havarovali sme s nákladným autom a odhalili nás.

Bol som vzadu, takže ma zmlátili menej ako ostatných – jeden z nich takmer zomrel. Tucet nás leží na ošetrovni.

Nemám žiadne zlomené kosti okrem zápästia, ktoré na röntgenových snímkach vyzerá ako ostnatý drôt. Držať pero bolí ako fras. Mám aj prevrútané brucho, takže istý čas budem môcť len piť. Dokážem chodiť, teda ak to nepreháňam. Vraj si trochu poležím, ale stále zostávam majetkom námorníctva.

Strýko Sam ma zjavne ešte stále chce. Je tu jeden chlapík – a teraz nežartujem – so zápalom príušných žliaz. Ten chlap hrozne trpí. Aj on zostáva v námorníctve. Dúfam, že Ernie sa má fajn. Mal som vstúpiť do letectva ako on. Vydala si sa dobre.

Mám ťa rád,

Bob

★ ★ ★

Ako malý nebol Bob Falls hanblivý. Bol len zaneprázdnený počúvaním. Zostával pri stole, až kým rozhovory neutíchli. Keď bolo treba odnieť riad, pomáhal mame a Lulu a počúval ich rozhovory počas umývania, sušenia a ukladania. Nečítal žiadne knihy nad rámec toho, čo mu prikazovala škola. Keď šiel do kina, nemal žiadne názory na film okrem „bolo to celkom fajn“ alebo „dosť dobré“. O hrdinstve Šarlátového Pimpernela a krehkom hlase Bette Davisovej nechal hovoriť ostatných. Zdvorilo prikyvoval, keď Lulu označila *Vzburu na Bounty* za majstrovské dielo.

Keď otec rozšíril tlačiareň Falls Printing Works na fungujúci koncern, Bob mal len deväť rokov, ale naučil sa, ako ovládať stroje a vytlačiť presný počet letákov, pozvánok, cirkevných novín. Keď dovŕšil dvanásť, v dielni trávil po škole takmer každý deň a všetky soboty, takže bolo spravodlivé, že mu otec vyplácal plat: najskôr dva, potom štyri a napokon päť dolárov týždenne. Minul ich len zriedka. Zelené bankovky si najprv ukladal do starej škatule od cigár, potom do ďalších dvoch. Počas štúdia na Union High mal Bob len jednu frajerku – Elaine Gamellgaardovú, seabedomú mladú ženu, ktorá od druhého týždňa latinčiny v prvom ročníku nedávala Bobovi vo vzťahu vôbec na výber. Elaine zariadila, aby Bob vymenil obsah svojich škatúľ od cigár za staručký ford jej brata. („A čo tá hrdza?“ varovala ho Lulu.) Starý črep, z ktorého vytekal olej, mal skôr ako vodičský preukaz. V mestečku koloval vtíp, ktorý sa určite dostal aj k Bobovi, no on ho nekomentoval: že je dobre, že Japončici* zbombardovali Pearl Harbor, inak by sa Elaine Gamellgaardová stala pani Fallsovou deň po maturite a matkou do Vianoc, ak nie do predvečera Sviatku všetkých svätých.

V každom prípade, Bob nematuroval spolu s Elaine Gamellgaardovou ani s nikým iným. Prvého februára oslávil osemnásť rokov, deň po sfúknutí narodeninových sviečok narukoval do námornej pechoty, dal Elaine rýchly bozk bez akýchkoľvek prisľubov a po Veľkej noci oficiálne odišiel do výcvikového tábora. Odvrhnutá slečna Gamellgaardová sa rýchlo otriasla, v septembri toho istého roka ulovila Vernona Cederborga a presťahovala sa do Potatella v štáte Idaho. Srdcová choroba nedovolila Vernonovi slúžiť

* Poznámka týkajúca sa používania tejto rasovej nadávky na definovanie nepriateľa. Počas vojnových rokov sa slovo „Japončík“ používalo tak často, že noviny túto nadávku uvádzali v titulkoch. Ďalšie rasové urážky boli bežné v dôsledku nevedomosti, pohodlnosti a predsudkov. Používanie týchto nadávok na stránkach tejto knihy má za cieľ zvýrazniť, že to bolo vtedy, teraz je to inak a všetci sme sa poučili. A Nemcom sa vtedy zvyčajne hovorilo *nacisti*. Nie Nemčúri ani fricovia.

v armáde, ale učil hydrauliku námorných mechanikov. Po vojne si založil vlastný inštalatérsky podnik a mal päť dcér.

Kým sa príslušník námornej pechoty Spojených štátov Robert A. Falls – #O-457229 – zotavoval z prepichnutého čreva a zlomeného zápästia, jeho trieda absolvovala výcvik, tréning so zbraňami a odišla do boja proti japonským silám na Guadalcanal – na ostrov, o ktorom dovtedy nikto nikdy nepočul.* Bob sa zo zranení liečil niekoľko týždňov a potom ho znova poslali naspäť do výcvikového tábora. Ako bojový nástroj mu prideliť plameňomet M2-2 a naučili ho, ako sa používa a aká je taktika. Napokon ho spolu s ostatnými nahnali na loď a vyslali za západný horizont na bližšie neurčené miesto, kde z neho bol len ďalší *posratý nováčik*, ktorý čaká na možnosť zabiť nepriateľa.

Kým trvala vojna, Lulu každý týždeň poslala mladšiemu bratovi list, pohľadnicu, balíček – *skrátka niečo* – do vojenskej poštovej centrály v San Franciscu. Odtiaľ sa jej zásielka nejakým zázrakom dostala k Bobovi. Ernie bol v Anglicku, ale Lulu netušila, kde sa nachádza jej brat. Vedela len, že je niekde v Tichom oceáne.

Šesť Bobových odpovedí prišlo prostredníctvom V-pošty – V ako víťazstvo. Každý krátky list bol doslova zázrak vynaliezavosti, technológie a logistiky. Bob Falls a všetci ostatní vojaci v Tichom oceáne mali k dispozícii štátne perá, hárky štátneho papiera a písali listy domov. Každý vedel, že nesmie napísať, kde sa nachádzajú, kam idú a dokonca ani ako sa volajú ich dôstojníci, lebo cenzor by také dôležité, prísne tajné informácie SCENZUROVAL. Bob Falls vstúpil do námornej pechoty, lebo chcel bojovať vo vojne, ale niekto iný slúžil vlasti tak, že čítal jeho V-listy a začierňoval v nich slová ako *Nová Kaledónia*, *U. S. S. Wardell* a *podplukovník Sydney Planke*. Bobovi neprekázalo, že na jeden V-papier sa toho

* Na niektorých mapách mal názov Guadalcanar.

veľa nezmestilo. Pravda, jeho písané písmo bolo veľké, naklonené a zaberalo veľa miesta, ale napísal všetko, čo mal na srdci – teda všetko, čo mal dovolené.

Pôvodné V-listy sa odfotografovali, zmenšili na veľkosť menšiu ako necht a pospájali do dlhých cievok mikrofilmov, na ktorých bolo toľko listov, koľko sa tam zmestilo. Lietadlá potom previezli tisíce cievok s mikroskopickými listami cez Tichý oceán – spolu *vyššie milióna* V-listov –, a tie sa potom v Amerike znova zväčšili na polovicu pôvodnej veľkosti.* Dostať typický V-list s adresou rodičov, manželky, priateľky alebo Lulu Andersenovej presne v priehľadnom okienku obálky bola hotová udalosť. Bobovo priveľké písmo uľahčovalo čítanie; niektoré V-listy napísané drobným písmom skončili ako nerozlúštiteľný nezmysel.

Lulu rozložila Bobove listy pred seba na holý matrac. Vybrať ich z obálok zabralo viac času ako ich prečítať.

26/12/42

Sestrička,

chvíľu som bol na inom mieste a teraz som tu. Nemôžem povedať, kde som. Pokojne aj na Marse. Vonku pozeráme filmy. Jediný Japonec, ktorého som za celý čas videl, je Charlie Chan. Ostatní chlapi ich videli veľa, skôr ako som sem prišiel. Vieš, že v námorníctve dostávajú zmrzlinu? A to mi hovoria až teraz. Mám sa dobre, ale Japončici sa to možno pokúsia zmeniť. Haha. Šťastný nový rok. Bob

17. mája 1943

Sestrička,

všetko najlepšie k narodeninám. Nemôžem uveriť, že mám synovca s mojím menom. Stavím sa, že Ernie je nadšený. Niektoré dni by som urobil čokoľvek, aby som mohol sedieť

* Predstavte si, že by ste doručovali listy v plnej veľkosti. Ten tlak na materiál, lietadlá, palivo a personál. Ten, kto vymyslel V-poštu, bol génius.

*v jednom z jeho lietadiel a vyložiť si nohy. **CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ.** Noci sú tu krásne. Žiadni Japončiaci, ale veľa hviezd. Chlapi vravia, že vojna sa skončí až v 1948, keď preplávame popod sanfranciský Golden Gate Bridge. Niektorí tvrdia, že dokonca až v 1951. Dovtedy budem buď pristarý, alebo zo mňa bude generál. Haha. Bob*

December 1943

*Sestrička,
v novinách sa možno dočítaš o našej jednotke a o bojoch s Japončákmi. Nech ti ani nenapadne, že ma dostali. Práve teraz si tu sedíme s cigaretami a Coca-Colou zadarmo. Bola tu dievčenská kapela s poriadnou šou. Polovica chlapov požiadala saxofonistku o ruku. Ja dúfam, že uspejem u trombonistky. Haha. Bob*

4. augusta 1944

*Sestrička,
dostal som tvoje fotky. „Malý“ Bob vyzerá ako poriadny kovboj. Kedy si začala fajčiť? Občas tu nerobíme nič iné. Japončiaci nás načas zamestnali, ale už sme späť a veľa spíme. **CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ CENZUROVANÉ.** Chýba mi šoférovanie. Snívam o tom mojom forde. Tuším som zalúbený. Haha. Bob*

December 1944

*Sestrička,
dúfam, že si užívaš krásne Vianoce a Nový rok. Vrátili sme sa na miesto, ktoré nesmiem spomenúť, ale je tu rovnako dobre ako kdekoľvek inde. Kamarát upiekol kukuričný chlieb v poľnej výbave a chutil ako koláč. Neviem, čo viac dodať. Bob.*

2. októbra 1945

Lulu,

predsa len som sa dostal do Japonska. Ako mohli títo ľudia narobiť toľké problémy? Prečo v tom pokračovali tak dlho? Vela malých detí a starých žien. O väčšinu ich mužov sme sa postarali. Víťazstvo nad Japonskom? Uverím, keď budem doma. Bob*

V roku 1946 Bob Falls spolu s niekoľkými stovkami ďalších príslušníkov námornej pechoty zišiel po mostíku lode *USS Tressent* a znova sa dotkol nohou *Terra Americana*. Zakrátko ho vyzliekli z uniformy, ktorú nosil pol desaťročia. Presné dátumy týchto udalostí, ktoré navždy zmenili jeho život, si nechal pre seba. Veľkú časť svojej armádnej mzdy minul na motorku *Indian Four Inline* z roku 1941. Zopár ďalších bývalých vojakov urobilo to isté, len si vybrali iné značky motoriek: predvojnové modely alebo vojnové prebytky. Mnohí z nich začali jazdiť po južnej Kalifornii, ale neskôr aj mimo nej, a žili rovnako ako počas vojny. Kočovali a čakali na dôvod, prečo sa presunúť do ďalšieho tábora, do ďalšieho mesta, do ďalšieho boja.

Lulu netušila, kam šiel Bob, kým od neho nedostala posledný list. Už neprišiel prostredníctvom V-pošty, ale poskladaný v hnedej obálke, na ktorej bol vytlačený vigvam. Na poštovej pečiatke stálo *Albuquerque, Nové Mexiko*. Bol napísaný tmavozeleným atramentom a Bobovo veľké písmo bolo opäť v plnej kráse.

Vianoce 1946

Sestrička,

dúfam, že ty, Ernie a malý Bob budete mať biele Vianoce.

Som v Albuquerque v Novom Mexiku. Prišli sme po Route 66. Poznáš ten vtíp, ktorý sa hovorí o tomto mieste? Nie je to

* Po japonskej kapitulácii zostala Bobova námorná jednotka v Nagasaki, na ktoré bola 9. augusta 1945 zhodená atómová bomba.

nové a nie je to Mexiko. Mám dohodnutú prácu v Texase. Toto daj do pokladničky malému Bobovi. Želám aj šťastný nový rok. Veľký Bob

K listu priložil dve jednodolárové bankovky.

Jeho tvár na titulnej strane ranného *Heraldu* bola prvou správou o jej mladšom bratovi od tých vianočných dolárov v obálke s vlgvamom. Vlani v júli mu poslala správu o narodení Nory na jedinú známu adresu – adresu vojenskej pošty – ružovú kartičku s oznámením o narodení dcéry, list a malú štvorcovú fotografiu dieťaťa a matky. Nedostali sa k nemu.

„Haló-baló?“ E-K vošla do kuchyne a postavila vodu na kávu, zatiaľ čo Lulu vybrala dieťa z postieľky v kútiku určenom pre šijací stroj. Vyšli na prednú verandu zatienenú platanmi a sadli si k starému stolu s novými stoličkami.

„Daj mi to trdielko,“ povedala E-K a s prvou z mnohých cigariet v ústach vzala do náručia Noru. Lulu si zapálila a nadýchla sa ako počas vojny, keď sa cigarety zmenili z pretvárkou na liek; fajčila, aby odbúrala stres, strach a úzkosť počas troch rokov tmavých nocí.

„Čo to do Boba vošlo?“ prehodila E-K prstami prešla po Noriných rozkošných detských kučerách. „Niektorí vojaci sa vrátili, no nevedia si udržať prácu a v noci nevedia spať. Niektorí sú v psychiatrických zariadeniach. Čítala som to v *Saturday Evening Post*.“

„Bob nebol vojak. Bol príslušník námornej pechoty.“ Lulu naliala ďalšie kávy a do svojej pridala cukor a kondenzované mlieko. „Možno utrpel šok...“

„Je to záhada. Keď sme boli deti, vždy mal otvorené oči, ale zatvorené ústa, akoby pred nami všetkými skrýval nejaké tajomstvo. Prezradil ti, že má motorku?“

„Videla si všetko, čo napísal.“ Lulu sa podelila o obsah Bobových ôsmich listov. „Nevedela som nič. Ak sa mi nezve on alebo tamojšia polícia, stále budem mať len otázky.“

Dámy vyfajčili takmer celú škatuľku Lucky Strikes, keď sa zjavili Robby a Jill Burnsová odvedľa.

„Preboha. Je čas obeda!“ Lulu zahasila zvyšok zapálenej cigarety v nádeji, že Robby si nevšimol, že fajčila.

Ernie sa vrátil z fabriky tesne po štvrtej popoludní a na kresle značky La-Z-Boy ho už čakal výtlačok denníka *Daily Press*. Aj v popoludňajších novinách bol článok o motorkárskom gangu, ktorý narušil pokoj v Hobarthe, ale nezverejnili žiadnu fotografiu Boba Fallsa ani iného násilníka. Kým sa Robby a Jill vrátili do malého sadu, Ernie si vyzul čižmy a sedel v kresle s Norou na kolenách, štekľil ju a vrel hlúposti ako: *Kto je tento drobček? Kto to na mne sedí?* Nora sa zaľúbene chichotala. Keď mu Lulu priniesla prvú otvorenú plechovku piva Hamm's, mala so sebou aj titulnú stranu ranného *Heraldu*.

„Vidíš niečo známe?“ opýtala sa.

Ernie bol zmätený. Nebol doma ešte ani pol hodiny a jeho žena mu už dávala hádanky. Potom však uvidel to, čo mu Lulu ukazovala.

„Kristepane!“ Nora sa znova zachichotala na otcovom smiešnom výraze.

Kým Lulu priniesla jedlo na stôl – zavolała Robbyho, aby si splnil zvyčajnú povinnosť a prichystal príbor –, Ernie si prečítal, čo sa stalo dole v Hobarthe – o nepokojoch a roztržke s diaľničnou hliadkou. Pri večeri rodičia o tejto téme mlčali a Robby si všimol, že vládne nezvyčajné ticho. Po jedle zostala matka sedieť pri stole dlhšie ako zvyčajne namiesto toho, aby odniesla špinavý riad. Otec sa opýtal, ako sa majú E-K a jej manžel, a dodal, že nikto by nemal byť v práci celú noc, aby uživil rodinu, a on by v žiadnom prípade nešiel pracovať do Westinghouse Light. Robby sedel a počúval rozhovor rodičov, no vnímal aj všetko nevy povedané medzi nimi. Napokon si matka vzdychla a začala odpratávať riad. Robbymu nebolo treba vraviť, že má pozbierať vidličky, lyžice a nože.

„Aspoňže v novinách nebolo jeho meno,“ poznamenal ticho Ernie, keď vybral Noru z vysokej stoličky a znova si ju posadil na kolená. „Možno sa to v našom meste nikto nedozvie.“

Norine prvé narodeniny boli 9. júla, takže všetci rodinní priatelia, ktorí mali vlastné deti, sa prišli pozrieť, ako si dievčatko poradí s jedinou sviečkou na veľkej citrónovej torte s bielou polevou. Lulu ešte stále čakala na správy o bratovi, ale telefón nezvonil a neprišiel ani telegram od Simona Kowalla z Western Union.

Keď uplynul ďalší týždeň bez odpovede, E-K a Lulu sa niekoľkokrát stretli u jednej z nich, priveľa fajčili a rozoberali iné horúce témy leta 1947. Do bejzbalovej ligy sa dostal ďalší neger. Spojené národy sa sťahovali zo San Francisca do New York City. V rieke Little Iron Bend sa utopila mladá Mexičanka. Phyllis Metcalfová sa prefarbila na peroxidovú blondínu a svojím novým ja sa chváli-la po celom meste. Harold Pye Jr. si na futbalovom tréningu Union High zlomil nohu a už nikdy nebude ako predtým – tento príbeh sa bral rovnako vážne, ako keď jeho brat Henry Pye prišiel o pravú nohu v dôsledku omrzlín počas bitky o Ardeny. Obaja chlapci mali pred sebou natoľko sľubnú športovú budúcnosť, že ich fotografie a tragické príbehy sa objavili na titulných stranách oboch novín.

Potom do Lone Butte prišiel Bob Falls.

Pred obedom sa malý Robby hral na verande. Okolo krku si uviazal pásikavý modrý uterák a snažil sa vyzeráť ako Superman, ale hneval sa, lebo uterák nepoletoval ako supermanský plášť. Robby pobehoval dokola a snažil sa lietať rovnako prudko ako Muž z ocele. Márne.

Hral sa sám, lebo bol utorok. Každý utorok chodievala Jill Burnsová k lekárovi cvičiť so svojou nohou. Chodila tam nerada, lebo cvičenie ju bolelo. Boli tam však milí ľudia, dospelí, ktorí chodili na to isté cvičenie, vojnoví veteráni, ktorým chýbali nohy a namiesto rúk mali pahýle. Títo muži žartovali a trúsili vtipné reči, ktoré Jill rozosmievali, aj keď im celkom nerozumela. Každý uto-

rok sa k dievčatku správali ako k jednému z nich, ako ku kamarátke, a vítali ju zvolaním: „Prichádza generálka Jill!“ Nikto na klinike si o nej nikdy nešepkal, že je „úbohá mrzáčka“ – na rozdiel od mnohých dospelých z Lone Butte.

Robbyho matka bola v dome, konkrétne v obývačke, kde sa naťahovala s novým druhom metly na koberec, ktorý kúpila v Patterson's Appliances. V rádiu mala naladený *Mid-Morning Musical* na KHSL a spievala si populárne hity z broadwayských predstavení. „Superman“ sa odvážil zoskočiť z horného schoda verandy až na trávu a jeho plášť sa konečne zavlnil tak, ako si to predstavoval, ibaže až príliš, takže keď klesol, omotal sa mu okolo hlavy. Takto predsa hrdina nemôže pristáť na mieste činu.

Vtedy popred dom prefrčala motorka Indian Four Inline a vzduchom sa rozľahlo tmené hrdelné vrčanie motora. Jazdec, ktorý hľadal dom, v ktorom nikdy predtým nebol, uvidel Elm 114 a Robbyho let z verandy. Spomalil, na konci ulice sa obrátil do protismeru a zastal medzi dvoma platanmi, ktorých tieň dopadal na dom.

Bob Falls mal na sebe hrubé pracovné džínsy, obnosené vyblednuté topánky a krátku koženú bundu, akú Robby videl na otcových fotografiách, keď bol počas vojny v Anglicku – na mužoch, čo stáli a kľáčali pred bombardérmi ako bejzbalový tím. Niektorí z nich mali aj tmavé okuliare, ale motorkár mal okuliare s remienkom a čiapku s krátkou strieškou. Oboje si zložil a prstami si prehrabol vlasy, ktoré by bolo treba rozčesať a umyť.

„Ahoj, Superman,“ prihovoral sa Bob Falls Robbymu. „Práve si prišiel?“

„V skutočnosti nie som Superman,“ odvetil Robby Andersen. „Len sa tak hrám.“

„Aha,“ zamrmlal Bob a zosadol z koženého sedadla motorky. „Superman je zrejme vyšší. Takže ty si určite Robby.“

„V skutočnosti sa volám Robert.“ Ten rozdiel bol pre niektorých dospelých dôležitý. „Robby je len prezývka.“

„Mňa vždy volali Bobby, ale nikdy nie Robby.“ Bob oprel motorku o bočný stojan, rozopol si bundu, vyzliekol sa a prevesil ju

cez riadidlá. „Videl som zo dve tvoje fotky, ktoré mi poslala tvoja mama. Som tvoj strýko.“

Robby vedel, že jeho matka mala brata, ktorý bol vo vojne. Videl jeho fotografie, ale tento motorkár vo vyhrnutých džínsoch a bielom tričku mu bol cudzí. „Ty si mamin brat?“

„Hej.“ Bob si vyklepkal zo škatuľky cigaretu značky Chesterfield a zapálil si ju zapaľovačom, ktorý nosil v malom puzdre na opasku. S cigaretou v prstoch vystrel ruky nad hlavu, poriadne sa ponáťahoval a vydal hlasné *ááááách*. Potom si zhlboka potiahol z cigarety. „Nebudeš mať čoskoro päť?“ opýtal sa a vydýchol dym.

„Hej.“ Robby sa v tej chvíli rozhodol, že to bude slovo, ktoré bude používať často.

„BOB!“ Lulu vybehla z domu cez sieťové dvere, ktoré sa prudko rozleteli a zabuchli. Počas prestávky v *Mid-Morning Musical* začula mužský hlas, a tak šla zistiť, kto prišiel. Syn ju nikdy predtým nevidel plakať, ale v tej chvíli sa s plačom vrhla do náručia muža na motorke a tuho ho objala, akoby sa chcela ochrániť pred pádom.

Po zvyšok dňa sa diali ďalšie veci, aké Robby nikdy predtým nezažil. Otec prišiel z fabriky skôr a so šmykom zaparkoval pac-kard na štrkovej príjazdovej ceste za domom. „Kde je?“ skrikol, vběhol dovnútra cez presklenú verandu a dvere sa za ním zatresli. Silno stisol strýkovi Bobovi ruku a dlho ňou triasol. Obaja muži sa potľapkali po chrbte a naraz prehovorili. Potom si všetci traja dospeli sadli k drevenému stolu s lavicami v malom slivkovom sade a popíjali pivo Hamm's rovno z plechoviek. Robbyho mama si dala pred večerou pivo! To bol teda deň!

Keď roznášač novín hodil na verandu *Daily Press*, Robby utekal vziať noviny a priniesol ich otcovi, ale zostali zložené a neprečítané, lebo otec a strýko Bob sa ďalej rozprávali a popíjali pivo. Mama už bola v kuchyni s Norou v náručí a chystala hovädzie fašírky s varenou kukuricou. Robby si vzal farbičky a papiere do sadu, sadol si za stôl, spamäti kreslil motorku a počúval, ako sa dospeli muži zhovárajú.

„Ech, zopár z nás zavreli na pár dní do basy,“ vravel strýko Bob. „Vytriezveli sme, zaplatili sme pokutu a povedali: ‚Bože, je nám to ľúto.‘ Noviny z toho urobili väčší bordel ako my.“

„Ľudí to na smrť vydesilo a bolo z toho poriadne peklo,“ povedal otec. Robby uvažoval, či má mame povedať, že otec použil škaredé slovo.

„Niektorozbil zo dve okná. Ja nie. A jeden z miestnych sa do nás pustil, čo sa neskončilo dobre.“

„Ako si sa vlastne dostal do toho gangu?“

„Nie sme *gang*.“ Strýko Bob sa zasmial. „Len občas porušíme nejaké pravidlo. Väčšina z nich sú dobrí chlapi, teda aspoň bývalí mariňáci.“

Robby si šiel dovnútra po ďalšie farbičky a ostrúhal ich na ručnom strúhadle, ktoré otec priskrutkoval k stene na presklenej verande necelý meter od zeme, takže chlapec nepotreboval ani stoličku, aby naň dočiahol. Otec ho tam umiestnil špeciálne preňho. Potom sa vrátil do sadu, pokračoval v kreslení a ďalej počúval dospelácke rozhovory – slová ako *usadiť sa, konské sily, Nagasaki, G. I. Bill, štrajk železničiarov*. Obaja muži si otvorili ďalšie pívá, a keď mama s úsmevom oznámila: „Večera!“, obaja si odniesli svoje fľaše dovnútra.

Strýko Bob pri jedle so smiechom rozprával. Dal si steak s kôpou omáčky Heinz 57 a ďalej popíjal pivo. Sedel bokom na stoličke za vrchstolom oproti Erniemu, hovoril príbehy o tom, ako vyrastal v Lone Butte a vypytoval sa na ľudí, ktorých mená Robby nikdy v živote nepočul. Keď Lulu trvala na tom, aby si jej brat na chvíľu vzal Noru na kolená, poslúchol, ale nie s ľahkosťou. Dievčatko v ňom vyvolávalo neistotu pri každom pohybe.

„Neboj sa, Bob, nerozbiješ ju,“ povedala Lulu. „Predstav si, že je to šteniatko.“

Bob poškrabkal neter za ušami. Nora s očakávaním sedela na kolenách muža, ktorého nikdy predtým nevidela ani necítila. „Môžem jej dať keksík?“ Mohol a aj to urobil. Nora ho vzala do ruky.

Rozhovor sa zvrtol na to, ako sa Erniemu darí vo fabrike. Ihneď ponúkol miesto aj Bobovi, lebo dobrých mužov treba vždy. Bob však rozhodne odmietol. Nepotreboval peniaze a nebol žiadny robotník; práca v Texase ho naučila, že nevychádza so šéfmi. Zažartoval, že radšej vrazí policajtovi, ako by si mal cvakať príchod do práce. Lulu priniesla dezert – melón posypaný zrníčkami soli – s kávou a Bob si doprial šálku k svojim chesterfieldkám. Požičal synovcovi zapaľovač značky Zippo, na ktorom boli vyryté symboly amerického námorníctva – orol, glóbus, kotva – a slovo, ktoré Robby nevedel prečítať.* Chlapcovi sa páčilo, ako sa zapaľovač otvára a zatvára. Mal pocit, že dlho nikto nevstal od stola – tak dlho, že napokon nechal príbor na stole a odišiel do obývačky, ľahol si na koberec a ďalej kreslil. Muži sa ešte stále rozprávali a strýko Bob fajčil, pričom pri výdychu zakláňal hlavu, aby dym nešiel bábätku do očí.

Dlho po tom, ako sa zotmelo, Bob ticho povedal: „Pozrite sa, odpadla.“ Mykol bradou na Noru, ktorá zaspala s lícom na strýkovej hrudi a pootvorenými ústami. Na jeho bielej košeli bez gombíkov s krátkym rukávom zostal mokrý fliačik. „Tak som ju nudil, až zaspala.“

Ernie sa zasmial. Lulu opatrne vzala spiacu dcéru do náručia a zavolala na Robbyho, aby sa šiel okúpať. Muži sa dobrovoľne prihlásili do služby v kuchyni a začali umývať riad.

Po kúpaní a pred spaním Bob ukázal Robbymu, ako si z pohovky v obývačke urobiť pomocou plachty a deky „postel“ . Strýko Bob sa stále rehotal: zdvihol Robbyho a niesol ho v rukách ako kus dreva, „lietal“ s ním po obývačke, pričom takmer zhodil lampu a zakopol o Ernieho kreslo na čítanie, a bláznivú hru napokon ukončil niečím, čo nazval *trojbodové pristátie*. Keď Robby odišiel na poschodie, potajomky zostal sedieť na hornom schode a počúval, ako sa dospelí v obývačke zhovárajú. Keď si šla Lulu o pol jedenástej ľahnúť, našla ho tam spať. Nežne ho zobudila a poslala

* Tarawa.